

เสียงมีไว้ขาย?: บทวิเคราะห์วาทกรรมเกี่ยวกับการขายเสียงในประเทศไทยด้วย แนวคิดทฤษฎีสัญญาประชาคม

ภักคนันต์ เลื่องปัญญาวงศ์*

บทคัดย่อ

การซื้อสิทธิขายเสียงถือเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ถูกกล่าวถึงอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีการเลือกตั้งในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การซื้อสิทธิขายเสียงก็กลายเป็นวาทกรรมทางการเมืองของฝ่ายต่าง ๆ ที่ช่วงชิงความชอบธรรมให้กับผลการเลือกตั้งอยู่เสมอ บทความวิชาการนี้ทำการสำรวจและตั้งคำถามต่อประเด็นการซื้อสิทธิขายเสียงว่าเป็นเหตุที่ยอมรับได้หรือไม่ตามทฤษฎีการเมืองกลุ่มสัญญาประชาคม กล่าวคือ เสียงเลือกตั้งนั้นอาจถือว่าเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายในระบบตลาดเสรีได้หรือไม่ และหากเสียงเลือกตั้งกลายเป็นสินค้าแล้ว จะสามารถยอมรับถึงความชอบธรรมของผลการเลือกตั้งได้หรือไม่? ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดสัญญาประชาคมมองสิทธิการเลือกตั้งเป็นพันธะที่พลเมืองมีต่อประชาคมการเมืองโดยไม่อาจซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนได้ การนำพันธะดังกล่าวมาใช้แลกเปลี่ยนในทางเศรษฐกิจ ย่อมเป็นการสละซึ่งพันธะดังกล่าว เพราะเป็นการใช้สัญญาต่อรัฐเป็นเพื่อดำรงผลประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น เช่นเดียวกันรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่มีการซื้อสิทธิขายเสียงก็ย่อมไม่ใช่รัฐบาลที่ชอบธรรม

* อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
email: Phakkanan.leong@gmail.com

เพราะไม่สามารถแสดงได้ว่าเป็นรัฐบาลที่มาจากการยินยอมของสมาชิกประชาคม
การเมืองนั่นเอง

คำสำคัญ: การเลือกตั้ง, การซื้อสิทธิขายเสียง, สัญญาประชาคม,
ทฤษฎีการเมืองกับนโยบายสาธารณะ

Voting Rights for Sell?: A Social Contract Analysis into Thailand's Vote-selling Discourse

Phakkanan Leongpanyawong^{**}

Abstract

Vote-selling has been one of the most prominent discourses in discussions surrounding elections in Thailand. However, this discourse has become integrated into the political strategies of various groups seeking to justify election outcomes. This article seeks to examine and question whether vote-selling can be considered acceptable within the framework of social contract theory, specifically by addressing two fundamental questions: Can votes be sold within a free market system? If votes are regarded as a form of commodity, can we still regard

^{**} Lecturer, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University
Email: Phakkanan.leong@gmail.com

election outcomes as legitimate? The answers lie in the interpretation of civilian voting rights as a bond between the political community and its members. When individuals treat voting rights as a marketable commodity, they use the social contract to further personal benefit, effectively rendering that contract void. Consequently, a government formed through an election influenced by vote-selling cannot be considered legitimate, as the electoral process lacks the essential element of civil consent necessary for a truly justified government.

Keywords: elections, vote-selling, social contract,
political theory and public policy

กล่าวนำ

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการแบ่งขั้วการเมืองไทยในเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา คือปัญหาความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตของนักการเมือง และผลการเลือกตั้งที่มาจากการขายเสียงของประชาชน (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2563: 22-47) บทความฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์พิจารณาข้อกล่าวหาทั้งสอง เกี่ยวกับการขายเสียง (vote-selling) ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่กลุ่มต่าง ๆ ใช้เป็นเหตุผลสร้างความชอบธรรมให้กับการดำเนินการของตน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และการรัฐประหารต่าง ๆ โดยเฉพาะการรัฐประหารในปี 2549 ของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน กับการรัฐประหารในปี 2556 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

วาทกรรมเกี่ยวกับการขายเสียงในการเลือกตั้งนี้ มีนักวิชาการกลุ่มหนึ่งพยายามออกมาปฏิเสธเกี่ยวกับผลกระทบด้านความชอบธรรมของรัฐบาลที่ถูกกล่าวหา (วิภาวดี พันธุ์ยางน้อย, 2556: 95-137; ศุภธิกานต์ มีจั่น, 2556) เช่นว่า การขายเสียงไม่ได้ทำให้ผู้ซื้อเสียงชนะการเลือกตั้งเสมอไป เหตุเพราะการซื้อเสียงในปัจจุบันไม่ได้รับประกันว่าจะเกิด “ความรู้สึกขอบคุณในความกรุณา” ของผู้ให้เงิน (vote-buyer) และเป็นพันธมิตรผูกพันกับผู้รับเงิน (vote-seller) ที่ทำให้ต้องเลือกพรรคดังกล่าว ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริส เบเกอร์ (Chris Baker) อ้างว่าผู้ออกเสียงในปัจจุบัน เรียนรู้ที่จะรับเงินจากทุกฝ่าย แต่ยังคงเลือกพรรคและผู้แทนจากนโยบายเป็นหลัก (Pasuk Phongpaichit and Chris Baker, 2013) เช่นเดียวกับข้อเสนอของอภิชาติ สถิตนิรามัย, สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, เวียงรัฐ เนติโพธิ์ และปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล ที่ต่างชี้ว่าพรรคการเมืองที่ทำการซื้อเสียง ไม่ใช่ผู้ชนะการเลือกตั้งเสมอไป (ประชาไท, 2559; อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2554; มติชนออนไลน์, 2560) แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับว่ามี การซื้อ-ขายเสียงในระบบการเมืองประชาธิปไตยของไทยอยู่ ดังเช่นรายงานผลการวิจัยเรื่อง “การป้องกันและแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง” ในการสัมมนาทางวิชาการของสถาบันพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ของปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล โดยผลการวิจัยจากการสุ่มตัวอย่างผู้ใช้

สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ จำนวน 941 คน ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 พบว่า

“...ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ยอมรับเงินจากผู้สมัคร แต่ไม่เลือกผู้สมัครรายนั้น ถึงร้อยละ 46.79 และที่ตอบว่า แม้ไม่ได้รับเงินก็จะเลือกมีร้อยละ 48.62 ส่วนผู้ที่ตอบว่าเลือกเพราะได้รับเงินมีเพียง 4.59...นอกจากนี้ยังพบว่า ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีเพิ่มขึ้นและความรู้สึกผิดที่รับเงิน แล้วไม่เลือกหรืออาจเป็นบาปที่เลือกตกลงไป...ผลวิจัยยังระบุว่า การให้เงินปัจจุบันไม่ใช่ความสัมพันธ์ในลักษณะการซื้อและการขายเสียงอีกแล้ว เพราะการให้จะไม่มีการตรวจสอบควบคุมให้คนรับเงินต้องเลือกตนเอง แต่เป็นการให้ลักษณะให้เปล่าคล้ายเบี้ยเลี้ยงหรือสินน้ำใจ โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้รับเงินก็รู้สึกว่าการได้รับแล้วไม่เลือกจะเป็นบาปหรือเป็นการไม่ซื่อสัตย์ โดยจำนวนเงินที่มีการจ่ายกันก็เพียง 300-500 บาท ไม่มากเหมือนสมัยก่อน ซึ่งผู้สมัครที่ยังใช้เงินก็รู้ว่าได้ผลน้อย แต่ที่ยังต้องจ่ายเพราะกลัวแพ้หรือกลัวว่าอีกฝ่ายให้เงินจึงต้องให้เงินด้วย...” (ประชาไท, 2559)

แน่นอนว่าข้อโต้แย้งเกี่ยวกับประสิทธิผลของการซื้อ-ขายเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อาจเป็นประเด็นที่สามารถนำมากล่าวอ้างได้ว่า รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งดังกล่าวมีความชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย แต่การวางความชอบธรรมด้วยการกล่าวอ้างถึง “ประสิทธิผล (effectiveness)” ของการซื้อ-ขายเสียง ย่อมไม่ใช่เรื่องเดียวกับความชอบธรรมของรัฐบาลในระบอบการเลือกตั้งที่มีปรากฏการณ์เช่นนี้ดำรง

อยู่ เพราะแม้ว่าการขายเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไม่ใช่วิธีตั้งต้นของการที่พรรคการเมืองสามารถเข้าสู่อำนาจปกครอง แต่การมองว่า “เสียง” เป็นสินค้าที่สามารถซื้อขาย และต่อรองได้ กลับเป็นประเด็นสำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณามากกว่า ประสิทธิภาพของการซื้อเสียงอย่างที่นักวิชาการกลุ่มนี้พยายามกล่าวอ้าง และประเด็นนี้เองก็เป็นเหตุผลกล่าวอ้างของกลุ่มที่ต่อต้านที่ใช้ลดความชอบธรรมของนักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้ง และหันไปสนับสนุนการรัฐประหารที่ผ่านมาถึงสองครั้ง

มากไปกว่านี้ จากข้อความที่ว่า “...โดยจำนวนเงินที่มีการจ่ายกันก็เพียง 300-500 บาท ไม่มากเหมือนสมัยก่อน ซึ่งผู้สมัครที่ยังใช้เงินก็รู้ว่าได้ผลน้อย แต่ที่ยังต้องจ่าย เพราะกลัวแพ้หรือกลัวว่าอีกฝ่ายให้เงินจึงต้องให้เงินด้วย...” เป็นหลักฐานประการสำคัญที่สามารถลดความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง กล่าวคือ แม้ผู้วิจัยหรือนักวิชาการในกลุ่มนี้จะเห็นว่าการซื้อเสียง ไม่ได้มีนัยสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง เพราะประชาชนเลือกจากพรรคหรือตัวบุคคลผู้มีนโยบายทำคุณประโยชน์ให้แก่พื้นที่มากกว่า แต่หากพิจารณาข้อความนี้จากฝ่าย “ผู้ซื้อ” การที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ยอมรับเงิน อาจทำให้ผู้ซื้อเสียงตีความได้ว่า การจ่ายเงินดังกล่าวเป็นการสร้างข้อผูกมัด ประการหนึ่งกับผู้ยินยอมขายเสียง และนักการเมืองกลุ่มนี้ก็จะยังคงพิจารณาว่าเสียงเลือกตั้งเป็นสินค้าที่สามารถซื้อและประมูลได้ ไปจนถึงการลดทอนความชอบธรรมของประชาชนในการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หรือการให้ความชอบธรรมในการเข้ามาทำธุรกิจการเมืองด้วยวิธีทางต่าง ๆ ที่ไม่เป็นผลดีต่อระบอบประชาธิปไตยตามที่นักประชาธิปไตยพยายามสนับสนุนเรียกร้อง ซึ่งแม้ว่าจะมองว่าเป็นปัญหาที่ปัญหาเกิดขึ้นจากโครงสร้างของระบบการเลือกตั้ง (สมชาย ปรึกษา ศิลปกุล, 2552: 85-94)

แต่ประเด็นที่ไม่อาจปฏิเสธคือผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งที่ยอมรับเงินนั้น ออกเสียงลงคะแนนด้วยการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก¹

ประเด็นทั้งท้ายในย่อหน้าก่อน ถือเป็นประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการขายเสียงที่นักทฤษฎีการเมืองใช้ถกเถียงเรื่องคุณค่าของระบบการเลือกตั้ง ตั้งคำถามถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของการมีตลาดซื้อ-ขายเสียง (Christopher Freiman, 2014) ซึ่งในแง่หนึ่งทำให้เกิดคำถามตามมาถึงความชอบธรรมของคะแนนเสียงได้มาผ่านการทำงานของระบบตลาด ความเห็นที่ปฏิเสธตลาดอาจแบ่งออกได้เป็นสองทฤษฎี คือ *ทฤษฎีความเสมอภาค* (equality argument) ที่มองว่าการอนุญาตให้มีตลาดซื้อ-ขายเสียงโดยเสรี ย่อมทำให้ผู้ที่มีทรัพย์สินมากสามารถถือครองอำนาจได้มากกว่าผู้ที่ปราศจากทรัพย์สิน และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในมิติทางการเมืองนอกเหนือจากมิติทางเศรษฐกิจดำรงอยู่เดิม ด้านทฤษฎีที่สอง อภิปรายจากมุมมองของ *หน้าที่พลเมือง* (republican argument) ซึ่งชี้ว่าการเลือกตั้งเป็นภาระที่จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ ไม่ใช่การคำนวณผลได้เสียส่วนตัว การที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยอมขายเสียงให้แก่ผู้ที่จ่ายเงิน ย่อมหมายความว่าบุคคลดังกล่าวไม่ได้ออกเสียงเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Jason Brennan, 2012) แต่

¹ ซึ่งในประเด็นนี้ Pasuk and Baker ก็ยอมรับว่าผู้ออกเสียงนั้น “เข้าใจถึงประโยชน์ของคะแนนเสียงเลือกตั้ง และใช้มันในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง (...The real problem is that more people understand the value of the vote, and are using it in their own interest)” (Pasuk Phongpaichit and Baker, “Vote-Buying Claims Nothing but Dangerous Nonsense.”)

เป็นการตอบสนองต่อผลประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น โดยตัวบทความจะอภิปรายคำถามวิจัยผ่านการวิเคราะห์ในกรอบทฤษฎีที่สองเป็นหลัก

ผู้สนับสนุนสำคัญของข้อเสนอในทฤษฎีที่สองคือ Michael Sandel ซึ่งได้อธิบายเปรียบเทียบให้เห็นภาพอย่างชัดเจนว่า

“...เราไม่อนุญาตให้มีการซื้อขายเด็กในตลาด แม้ว่าผู้ซื้อเด็กไปจะปฏิบัติต่อเด็กคนนั้นเป็นอย่างดีก็ตาม เหตุเพราะว่าการมีตลาดซื้อขายเด็กย่อมเป็นการแสดงออกและสนับสนุนคุณค่าที่ผิด...และเช่นเดียวกัน เราไม่อนุญาตให้พลเมืองขายเสียง แม้ว่าจะมีผู้ที่ปรารถนาจะซื้อเสียงเหล่านั้นก็ตาม เหตุเพราะเราเชื่อว่าหน้าที่พลเมืองไม่ควรถูกมองว่าเป็นสินทรัพย์ส่วนบุคคล หากแต่ควรพิจารณาเป็นความรับผิดชอบต่อสาธารณะ...”² (Michael J. Sandel, 2012)

ประโยคสำคัญในข้อความข้างต้นของ Sandel คือเรื่องความเป็นเจ้าของสิทธิในการเลือกตั้งของพลเมือง ซึ่ง “ความเป็นเจ้าของสิทธิ” ดังกล่าวถือว่ามีค่าสำคัญ

² ที่มาของข้อความข้างต้นคือ “...We don't allow children to be bought and sold on the market. Even if buyers did not mistreat the children they purchased, a market in children would express and promote the wrong way of valuing them. ...Nor do we allow citizens to sell their votes, even though others might be eager to buy them. Why not? Because we believe that civic duties should not be regarded as private property but should be viewed instead as public responsibilities. ...”

และเป็นประเด็นที่ต้องนำมาพิจารณาเสียก่อน เพราะว่าหากจะกล่าวถึงการ “ขายเสียง” ของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแล้ว จำเป็นที่ผู้มีสิทธิจะต้องคำนึงถึงความเป็นเจ้าของสิทธิเป็นเบื้องต้น ก่อนที่ดีความและเลือกที่จะนำกรรมสิทธิ์นี้ไปซื้อ-ขาย หรือแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งตอบแทนอื่น ๆ กลับมา³

ปัญหาเรื่องสิทธิความเป็นเจ้าของคะแนนเสียงเลือกตั้ง นำไปสู่ข้อพิจารณาสำคัญสองประการ คือ ที่มาของการกล่าวอ้างและถือครองสิทธิการเลือกตั้งของพลเมือง และความชอบธรรมของการเลือกใช้ความเป็นเจ้าของสิทธิเลือกตั้งเพื่อเป้าหมายที่เป็นผลประโยชน์ส่วนตนหรือประโยชน์สาธารณะ

การอภิปรายนี้ ผู้เขียนพิจารณาคำตอบต่อปัญหาข้างต้น จากการวิเคราะห์และตีความแนวคิดที่ว่าด้วย “ความยินยอมอยู่ใต้ปกครอง (consent of the

³ ในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการซื้อเสียงนี้ Frederic Charles Schaffer อภิปรายผลการวิจัยในพื้นที่ที่มีการซื้อ-ขายเสียง ได้แก่ ฟิลิปินส์ ไต้หวัน ไทย เซเนกัล และ อินเดีย พบว่านิยามของการซื้อ-ขายเสียง อาจแบ่งออกเป็นสองระดับ คือการพิจารณาจากการใช้คำที่ปรากฏในทางเศรษฐศาสตร์ “ซื้อ” “ขาย” “แลกเปลี่ยน” เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ตัวกลางแลกเปลี่ยนที่เป็นเงินตรา ถือปรากฏการณ์ปกติที่พบเห็นได้ทั่วไปเมื่อสำรวจเกี่ยวกับการซื้อ-ขายเสียง ส่วนการพิจารณาการซื้อเสียงในอีกระดับ คือความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้ให้” และ “ผู้รับ” ที่ไม่ได้เกิดจากการให้เงิน แต่เป็นการให้และการรับที่หวังผลให้ “ผู้รับ” เกิดความคล้อยตาม และตอบแทนโดยการลงคะแนนเสียงให้แก่ “ผู้ให้” เช่น การสัญญาว่าจะให้สิ่งตอบแทน การแสดงความรู้จักมักคุ้น การให้ตำแหน่ง เป็นต้น โดยการซื้อเสียงด้วยวิธีนี้ จะจำแนกได้ยากกว่าการพิจารณาในระดับแรก และอาจไม่ถูกมองเป็นการซื้อเสียงก็เป็นได้ โปรดดู (Frederic Charles Schaffer, 2002)

governed)” ของนักคิดในกลุ่มทฤษฎีสัญญาประชาคม (social contract) โดยอ้างอิงจากนักคิดหลักสามคน คือ Thomas Hobbes ในงานเขียน “Leviathan (1660)” John Locke ในงานเขียน “Second Treatise of Civil Government (1690)” และ Jean-Jaques Rousseau ในงานเขียน “The Social Contract (1792)” เป็นหลัก ซึ่งจะแบ่งการนำเสนอออกเป็นอีกสองหัวข้อ โดยหัวข้อย่อยถัดไป จะอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นที่ว่าเราจะสามารถอ้างความเป็นเจ้าของในสิทธิการเลือกตั้งได้หรือไม่ หลังจากนั้นจะอภิปรายเรื่องปัญหาความชอบธรรมของการขายเสียง และปิดท้ายด้วยข้อสรุปความชอบธรรมของรัฐบาลในระบบการเลือกตั้งที่มีการซื้อ-ขายเสียง

สิทธิในการเลือกตั้งสามารถซื้อขายได้หรือไม่?: คำตอบของ Hobbes, Locke และ Rousseau

ข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งในฐานะพลเมืองประกอบด้วยมิติด้านพันธะ (obligation) และหน้าที่ (duty) ของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยความแตกต่างสำคัญของมโนทัศน์ทั้งสองคือ พันธะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ (voluntary) แต่หน้าที่ไม่จำเป็นต้องมีความสมัครใจของพลเมืองเป็นองค์ประกอบ (H. L. A. Hart, 1985; Richard Brandt, 1964; Loren E. Lomasky and Geoffrey Brennan, 2000) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในแต่ละประเทศจึงมีลักษณะแตกต่างกันตามความผูกพันของแนวคิดทั้งสองกับการเลือกตั้งในบริบทประเทศนั้น ๆ ยกตัวอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งรัฐธรรมนูญสหรัฐมองการเลือกตั้งเป็นพันธะที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ในทางกลับกันออสเตรเลีย เบลเยียม กำหนดการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งการมองการเลือกตั้งที่แตกต่างกันเช่นนี้ ทำให้จำนวนผู้ออกมา

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (turnout) สูงกว่าการเลือกตั้งในสหรัฐฯ (Renee Loth, 2020) เพราะพลเมืองในสหรัฐฯมองว่าการ “ไม่ไปเลือกตั้ง (no vote)” ก็เป็นสิทธิและการแสดงเจตจำนงของพลเมืองเช่นเดียวกัน

แม้ว่าเราจะสามารถพิจารณาเกี่ยวกับสาเหตุการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในแง่ของพันธะและหน้าที่พลเมืองดังตัวอย่างย่อหน้าก่อนก็ตาม แต่การอภิปรายเกี่ยวกับการขายเสียง จำเป็นต้องพิสูจน์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์เรื่องความยินยอมอยู่ใต้ปกครอง พันธะทางการเมือง และการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งนำมาสู่ข้อตั้ง (premise) 3 ประการ กล่าวคือ

- (1) รัฐบาลเกิดจากความยินยอมอยู่ใต้การปกครอง
- (2) ความยินยอมอยู่ใต้การปกครองเป็นพันธะ และ
- (3) การลงคะแนนเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของความยินยอมอยู่ใต้การปกครอง

สำหรับข้อตั้งแรก “รัฐบาลเกิดจากความยินยอมอยู่ใต้การปกครอง” พิจารณาได้จากข้อความของ Hobbes ซึ่งกล่าวว่า

“หนทางเดียวที่จะสถาปนาอำนาจกลางที่จะช่วยปกป้องพวกเขาจากการรุกรานของต่างชาติ และความไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นจากพวกเดียวกันเอง อันจะส่งผลให้พวกเขามีความมั่นคงปลอดภัยเพียงพอที่จะสามารถเลี้ยงดูตัวเอง และใช้ชีวิตได้อยู่บนลำแข้ง และความอดุสาหะของพวกเขาเอง และจากความอุดมสมบูรณ์ของโลก โดยหนทางที่วานี้ก็คือ การยอมมอบอำนาจ และความแข็งแกร่งทั้งหมดของเขาไปยังคนเดียว หรือ องค์คณะของ

คนกลุ่มเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ด้วยการแต่งตั้งคนคนหนึ่ง หรือองค์คณะใดคณะหนึ่ง ให้มาทำหน้าที่แบกรับสภาพบุคคลแทนพวกเขา และทุก ๆ คนที่มีส่วนและรับทราบถึงการมอบอำนาจในการกระทำใด ๆ ก็ตามของเขา (เน้นโดยผู้เขียน) ผู้ที่จะมาเป็นบุคคลผู้กระทำการแทนพวกเขานั้น ให้กระทำ หรือ ถูกวางเป้าหมายให้กระทำการใด ๆ ก็ตามลงไปเพื่อสันติภาพ และความปลอดภัยร่วมกัน และพวกเขาทุกคนนั้น จะต้องยอมเปลี่ยนเจตจำนงของพวกเขาให้กลายเป็นเจตจำนงของเขานั้น ตลอดจนการตัดสินใจของพวกเขาให้กลายเป็นการตัดสินใจของเขานั้น สิ่งเหล่านี้เป็นมากกว่าการเพียงความตกลงที่เกิดจากความยินยอมหรือความกลมเกลียวกัน หากแต่มันคือเอกภาพที่แท้จริงของพวกเขาทั้งหมด ซึ่งเป็นเอกภาพอันเกิดจากการที่พวกเขาถูกลอมรวมให้กลายเป็นคนคนเดียวผ่านการทำพันธสัญญา ที่ทุก ๆ คนกระทำกับคนอื่น ๆ ที่เหลือทุกคน” (Thomas Hobbes, 1996)

แน่นอนว่าการเกิดขึ้นของอำนาจอธิปไตยที่มอบให้แก่ “คนเดียว” หรือ “องค์คณะเดียว” อาจตีความได้ว่าเป็นความยินยอมอยู่ใต้ปกครองซึ่งเกิดขึ้นเพียงครั้งแรกและนำไปสู่การเกิดอำนาจสมบูรณ์ขององค์อธิปัตย์ (Lucien Jaume, 2007: 199-216) ซึ่งอาจไม่สามารถใช้อธิบายเกี่ยวกับการเลือก “คณะบุคคล” โดยการเลือกตั้งตามคำถามวิจัยของบทความฉบับนี้ได้โดยตรงไปมาเสียทีเดียว อย่างไรก็ตาม Lucien Jaume ตีความว่า ในกระบวนการการเปลี่ยนผ่านจากสภาวะธรรมชาติ (state of nature) มาสู่การดำรงชีวิตในสังคมการเมือง (civil society) มนุษย์ได้ถ่ายโอนสิทธิตามธรรมชาติไปสู่องค์อธิปัตย์ เพื่อแลกกับการแสดงความเป็นเจ้าของ (ownership) ที่แสดงว่าองค์

ธิปไตยดำรงอยู่ในฐานะการเป็นตัวแทนของตน (Lucien Jaume, 2007: 205) Quentin Skinner พิจารณาประเด็นนี้ในทางเดียวกัน คือการทำสัญญาระหว่างมนุษย์ตามธรรมชาติกับองค์อธิปัตย์ ไม่ใช่การยินยอมสละทั้งสิทธิตามธรรมชาติ หากเป็นการมอบสิทธิอำนาจ (authorization) ให้แก่องค์อธิปัตย์ และ “ทำให้ตัวเองกลายเป็นผู้ประพันธ์ในทุกสิ่งที่พูดและกระทำโดยองค์อธิปัตย์ในนามการเป็นตัวแทนของเขาเหล่านั้น” (Quentin Skinner, 2007: 159)

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ตามธรรมชาติกับองค์อธิปัตย์ในทัศนะของ Hobbes อาจไม่ได้มีลักษณะเกี่ยวข้องโดยตรงต่อข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเลือกตั้งและความยินยอมอยู่ใต้การปกครองเสียทีเดียว แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเจ้าของในองค์อธิปัตย์ ที่มนุษย์ไม่ได้เพียงแค่สละสิทธิตามธรรมชาติ (relinquishment) หากแต่เป็นการมอบสิทธิอำนาจให้แก่องค์อธิปัตย์ นั้นย่อมหมายความว่ามนุษย์กับองค์อธิปัตย์ยังคงมีพันธะระหว่างกัน (Quentin Skinner, 2014: 287-307)

ซึ่งพันธะนี้เชื่อมโยงมายังข้อตั้งที่สอง ซึ่งจะเห็นภาพได้อย่างชัดเจนจากการพิจารณาข้อความของ Locke ดังนี้

“เป็นความจริงที่ว่ารัฐบาลไม่อาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากทุนสนับสนุน และเป็นเหตุผลที่เหมาะสมที่ว่าทุก ๆ คนที่ที่ได้รับการปกป้องคุ้มครอง ควรแบ่งปันส่วนหนึ่งของทรัพย์สินเพื่อธำรงรักษารัฐบาล แต่กระนั้น ก็ต้องเป็นไปด้วยความยินยอมพร้อมใจของเขานั่นเอง กล่าวคือ เป็นความยินยอมของผู้คนส่วนใหญ่ ที่มอบส่วนแบ่งเหล่านั้นด้วยตนเอง หรือผ่านตัวแทนที่ได้รับ

เลือกจากพวกเขา เพราะว่าหากใครก็ตามจะกล่าวอ้างอำนาจเหนือพวกเขา และเรียกเก็บภาษีจากพวกเขา โดยอาศัยเพียงว่าตนมีอำนาจกระทำได้ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากประชาชน ก็เป็นการกระทำนั้นละเมิดกฎพื้นฐานว่าด้วยทรัพย์สิน (fundamental law of property) และนำไปสู่การสิ้นสุดของรัฐบาล...” (John Locke, 1988: 140,362)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า Locke เชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชนด้วยกฎว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลอันไม่มีใครสามารถละเมิดได้ และเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่มนุษย์มีและมอบมันให้กับรัฐบาลเพื่อหลุดพ้นจากความไม่สะดวกสบาย (inconveniency) ตามสภาวะธรรมชาติ พันธะที่เกิดขึ้น จึงเป็นพันธะที่รัฐบาลมีต่อประชาชนในการปกป้องรักษาทรัพย์สินเหล่านั้น และประชาชนก็ตอบแทนกลับในรูปของภาษี ซึ่งเป็นทางหนึ่งในการแสดงพันธะระหว่างกัน (Richard Ashcraft, 1994)

มากไปกว่านั้น ประเด็นเกี่ยวกับการมีทรัพย์สินกับสิทธิในการมีปากเสียงในการปกครองมีความน่าสนใจ เพราะเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงเกี่ยวกับการมีทรัพย์สิน สิทธิการเลือกตั้ง (Louis-Philippe Hodgson, 2010: 57-87) กล่าวคือ ผู้ที่มีทรัพย์สินเท่านั้นหรือไม่ ที่จะสามารถคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์สาธารณะ และมีเหตุผลมากพอในการเลือกผู้แทนที่สามารถทำงานให้กับสาธารณะ ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสิทธิการเลือกตั้ง (universal suffrage) กลายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของสังคมการเมืองที่ใช้ระบอบประชาธิปไตย และเป็นวิธีการที่จะได้มาซึ่งผู้แทนในการใช้อำนาจปกครองรัฐ ถึงแม้ว่าสิทธิการเลือกตั้งจะไม่ใช่อะไรที่แสดงพันธะของประชาชนกับรัฐบาล หากแต่

ถือได้ว่าเป็นพันธะที่แสดงออกอย่างชัดเจน ที่สามารถแสดงอาการของความยินยอมอยู่
ได้ปกครองโดยสมัครใจ

เกี่ยวกับการเลือกตั้งนี้ นำมาสู่การพิจารณาข้อตั้งที่สาม เกี่ยวกับการ
ความสัมพันธ์ระหว่างการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและความยินยอมอยู่ใต้การปกครอง
ผู้เขียนขอยกข้อความของ Rousseau เป็นตัวตั้งต้นในการพิจารณาประเด็นนี้ ซึ่งกล่าว
ว่า

“มีกฎหมายอยู่อย่างเดียวกับที่โดยธรรมชาติแล้วเรียกร้อง
การยอมรับอย่างเป็นเอกฉันท์ นั่นก็คือข้อตกลงทางสังคม เพราะ
การร่วมกันเป็นสังคมเป็นการกระทำที่สมัครใจที่สุด คนทุกคนเกิด
มาเสรี และเป็นนายของตัวเอง ไม่ว่าจะใช้ใช้อำนาจอะไรก็ตาม ไม่มี
ใครจะสามารถกดขี่บังคับเขาได้โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเขา
การตัดสินว่าลูกของทาส เกิดมาเป็นทาส เป็นการตัดสินที่ถือว่า
เขาไม่ได้เกิดมาเป็นคน

ที่นี้ ถ้าจะทำข้อตกลงทางสังคมแล้วมีผู้คัดค้าน การค้า
นของพวกเขาก็ไม่อาจทำให้ข้อตกลงตกไป มันเพียงแต่ทำให้ผู้ค้าน
ไม่ถูกรวมเข้าไปในข้อตกลง และจึงกลายเป็นคนนอกในหมู่
พลเมือง เมื่อรัฐถูกจัดตั้งขึ้นแล้ว การยินยอมอยู่ในถิ่นที่อยู่ การ
อาศัยอยู่ในดินแดนนั้น คือการยินยอมอยู่ใต้อำนาจอธิปไตย

นอกจากสัญญาตั้งเดิมนี้อีกแล้ว เสียงส่วนใหญ่ย่อมผูกมัด
คนอื่น ๆ ด้วยเสมอ นี่คือผลจากตัวสัญญาเอง...” (Jean-Jacques

Rousseau, 2002; ฌอง-ฌากส์ รูสโซ, แปลโดย วิภาดา กิตติโกวิท
2550)

John Plamenatz นักทฤษฎีการเมืองคนสำคัญ แสดงความเชื่อมโยงระหว่าง
การเลือกตั้งกับความยินยอมพร้อมใจในหนังสือ “Consent, Freedom, and Political
Obligation” ว่า (John Plamenatz, 1968: 168)

“แน่นอนที่สุด การกากบาทให้ชื่อของนายสมิทธนบัตรเลือกตั้ง ใน
การเลือกตั้งนั้น เป็นการแสดงออกความต้องการให้นายสมิธไป
ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาล แต่จริง ๆ แล้ว ผู้ลงคะแนน
เสียงอาจไม่ต้องการให้นายสมิธดำรงตำแหน่งก็เป็นได้ เขาอาจคิด
ว่านายสมิธคงไม่มีโอกาสชนะการเลือกตั้ง แต่การลงคะแนนเสียง
ให้เขา เป็นการป้องกันไม่ให้นายบรรณชนะการเลือกตั้ง แต่หาก
ว่านายสมิธชนะการเลือกตั้งขึ้นมา มันก็แปลกถ้าจะบอกว่าผู้ที่
ลงคะแนนเสียงให้นายสมิธไม่ได้ยินยอมพร้อมใจให้เขาเข้ามาเป็น
ตัวแทนในรัฐบาล”

ตัวอย่างที่ Plamenatz ชี้ให้เห็นข้างต้นคือว่า トラบใดที่การเลือกตั้งนั้น ๆ เป็นไปโดย
เสรีและเป็นธรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ย่อมหมายความว่ามีความยินยอม
พร้อมใจให้กับใครก็ตามที่ชนะการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในรัฐบาลหรือเป็นตัวแทนใน
สภา (John Plamenatz, 1968: 170)

การลงคะแนนให้เฉพาะบุคคลบางคน ไม่ได้หมายความว่าผู้ออกเสียงจะ
สามารถปฏิเสธผู้ที่เขาไม่ได้เลือกได้ การกล่าวอ้างว่า “ตนลงคะแนนให้นายสมิธเท่านั้น”
ไม่เพียงพอที่จะบอกว่าเป็นความยินยอมพร้อมใจที่จะมอบอำนาจแก่นายสมิธเพียง

เท่านั้น เพราะในกระบวนการเลือกตั้ง ผู้ออกมาลงคะแนนเสียงย่อมรู้ว่าผู้สมัครที่ได้รับ
คะแนนเสียงสูงสุด จะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งและเป็นผู้แทนของตนแม้ว่าบุคคลหนึ่ง ๆ
คนนั้นจะไม่ได้ลงคะแนนให้เขาก็ตาม ความยินยอมที่เกิดขึ้นนี้ ไม่ใช่การยินยอมต่อนาย
สมิธหรือนายบราวน์ หากเป็นความยินยอมต่อกระบวนการเลือกตั้งทั้งหมด ที่นำมาสู่
การส่งมอบสิทธิอำนาจแก่ผู้แทนที่ชนะการเลือกตั้งในคราวนั้น

คำอธิบายของ Plamenatz ในประเด็นข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ
Rousseau ที่ว่าผลลัพธ์ของการเลือกตั้งนั้น คือการแสดงเจตนารมณ์ร่วม (general
will) ประการหนึ่ง ซึ่งมีผลผูกพันไปยังทุก ๆ ส่วนของสังคมการเมือง (สมบัติ จัน
ทรวงศ์, 2521: 183) หากผู้ใดจะใช้เสรีภาพในการปฏิเสธเจตนารมณ์ดังกล่าว ผู้นั้นก็จะ
ถือว่าเป็นคนนอก และไม่ถูกยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของสังคมการเมืองที่ตั้งขึ้นจากสัญญา
นี้

เมื่อพิจารณาทั้งสามข้อตั้ง อาจพิจารณาถึงคำถามหลักในหัวข้อนี้นี้ กล่าวคือ
สิทธิในการเลือกตั้งสามารถซื้อขายได้หรือไม่? โดยคำตอบจากทั้ง Hobbes, Locke
และ Rousseau ล้วนพิจารณาว่าการที่มนุษย์ยอมสละสิทธิตามธรรมชาติ เข้ามาอยู่ใน
สังคมการเมืองหรือสร้างรัฐขึ้นแล้ว 1) Hobbes บอกว่ามนุษย์ได้ถ่ายโอนสิทธิดังกล่าว
ให้แก่องค์กรอุปถัมภ์ เกิดเป็นความยินยอมอยู่ได้ปกครอง 2) Locke ชี้ว่าการได้รับสิทธิใน
การเลือกผู้แทนเกิดจากสิทธิในการปกป้องทรัพย์สินของตน ได้สร้างพันธะระหว่าง
พลเมืองกับรัฐบาลในอันที่รัฐบาลต้องทำหน้าที่ปกป้องทรัพย์สินดังกล่าว และ 3)
Rousseau ชี้ว่าการเลือกตั้งเป็นกระบวนการแสดงเจตนารมณ์เพื่อหาเจตนารมณ์ร่วม
เป็นเป้าหมายของสังคมการเมือง ซึ่งการทำสัญญาสร้างรัฐขึ้นมานั้น ทำให้เกิดพันธะ
ระหว่างรัฐกับพลเมือง

สิทธิการเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของพันธะข้างต้น ไม่ใช่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลที่สามารถซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนได้ และเป็นการแสดงความยินยอมดำรงอยู่ในประชาคมการเมือง ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้ง Hobbes, Locke และ Rousseau ล้วนแต่กล่าวถึงประเด็นสำคัญประเด็นเดียว คือ พลเมืองที่อ้างสิทธินั้น มีเสรีและมีพันธะโดยตรงต่อประชาคมการเมือง (Ludvig Beckman, 2017) การยินยอมแลกเปลี่ยนสิทธิที่ตนมีจากการอยู่อาศัยในสังคมการเมืองให้แก่ผู้อื่นนั้น ย่อมเป็นการทำลายพันธะของบุคคลนั้น กับประชาคมการเมือง และสร้างพันธะสัญญาใหม่ขึ้นมา ระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อเสียง ทำให้ผลการเลือกตั้งที่ไม่ว่าจะเป็นไปในทิศทางใด (ผู้ซื้อเสียงชนะ-แพ้เลือกตั้ง) ย่อมไม่อาจกล่าวอ้างความชอบธรรมของการได้รับเลือกตั้งได้ ซึ่งประเด็นนี้จะขยายความต่อในหัวข้อถัดไปด้านล่าง

ทำไมการขายเสียงจึงไม่นำไปสู่ความชอบธรรมของรัฐบาล?

รายงานเชิงปฏิบัติการ (working paper) ของ London School of Economic ขึ้นหนึ่งแสดงให้เห็นปัญหาของข้อถกเถียงระหว่างรัฐบาลสหราชอาณาจักร กับศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights) เกี่ยวกับประเด็นเรื่องสิทธิเลือกตั้งของนักโทษที่ถูกจองจำ Peter Ramsay ผู้เขียนรายงานเชิงปฏิบัติการฉบับนี้ ชี้ว่าการไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่นักโทษ คือสิ่งที่เหมาะสมในสังคมประชาธิปไตย เพราะ

“...หากกล่าวว่าประชาธิปไตยคือระบอบที่พลเมืองเชื้อฟังต่อกฎหมาย และการออกเสียงเลือกตั้งคือการแสดงเจตจำนงของประชาชนทั่วไปว่าจะกำหนดทิศทางกฎหมายให้เป็นเช่นไร เราจึง

ไม่อาจจินตนาการถึงสถาบันทางการเมืองว่าจะเป็นผู้แทนพลเมือง
ในเรื่องต่าง ๆ ได้ หากพลเมืองเหล่านั้นไม่ได้มีความเท่าเทียมและ
อิสระจากการกำกับ ซึ่งโดยหลักการว่าด้วยการจองจำลงโทษแล้ว
นั้น นักโทษหาได้มีความเสมอภาคและอิสระดังกล่าวไม่” (Peter
Ramsay, 2013: 10)

ประเด็นตัวอย่างนี้มีความสำคัญ และเป็นแนวทางการอภิปรายเกี่ยวกับการ
ขายเสียงได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ การเลือกตั้งโดยพลเมืองที่ไม่ได้มีสิทธิและเสรีภาพ
อย่างเท่าเทียมกับพลเมืองอื่น ๆ (Jason Brennan, 2009) นักโทษที่ถูกจองจำอยู่ในคุก
ส่วนหนึ่งคือการถูกบังคับให้รับโทษตามกฎหมายที่เขาได้ละเมิด และรับการพิพากษา
แล้ว เขาได้เปลี่ยนผ่านจากสภาพของการเป็นพลเมือง ไปสู่การเป็นผู้ต้องหา และต้อง
อยู่ภายใต้กำกับของผู้คุม พัดตีเรือนจำ ไปจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แม้ว่า
เขาจะยังสามารถมีความคิดเป็นอิสระ แต่ร่างกายเขาอยู่ภายใต้พันธนาการของพันธะ
ของเรือนจำ เขาจึงไม่ใช่พลเมืองโดยสมบูรณ์

เช่นเดียวกัน การที่พลเมืองยินยอมรับเงิน และนำสิทธิที่ตนมีไปแลกเปลี่ยนใน
ตลาดซื้อขายเสียง เขาได้ผันตัวเองจากพลเมืองที่มีอิสระและเสมอภาคในการออกเสียง
เลือกตั้ง ไปสู่การสร้างพันธะใหม่ระหว่างเขากับผู้จ่ายเงินซื้อเสียง (หรือให้สิ่งตอบแทน
อื่น ๆ) อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง การออกเสียงของผู้ที่ยอมรับเงิน จะไม่ถือได้ว่าเป็นการ
แสดงเจตจำนงอย่างเสรีที่นำไปสู่เจตนาารมณ์ร่วมของสังคม หากแต่เขาเป็นเพียงส่วน
หนึ่งของข้อผูกพันสัญญาที่เขาได้ร่างขึ้นมาใหม่ภายใต้กรอบกติกาของระบบตลาด
เท่านั้น (Gerald Pomper, 1967; Kasper Lippert-Rasmussen, 2011; Brennan,
2011)

ข้อความข้างต้นนำมาสู่ข้อถกเพียงอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการขายเสียง เกี่ยวข้องโดยตรงกับความชอบธรรมของคะแนนเลือกตั้งที่นำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาล คือ หากสิทธิในการเลือกตั้งนั้นเกิดขึ้นและเป็นพันธะระหว่างพลเมืองและความยินยอมอยู่ใต้ปกครอง การขายเสียง คือการสร้างพันธใหม่ ซึ่งไม่นำไปสู่การยินยอมอยู่ใต้ปกครอง ของประชาคมการเมืองที่จัดให้มีการเลือกตั้งแต่แรก กล่าวคือ หากรัฐบาลเกิดจากความ ยินยอมอยู่ใต้ปกครอง (ข้อตั้งที่ 1) ซึ่งเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธะทางการเมือง กับการเลือกตั้งที่เป็นการแสดงออกของพันธะโดยตรงแล้ว (ข้อตั้งที่ 2 และ 3) การขาย เสียง ได้ทำลายสายสัมพันธ์ของข้อตั้งที่ 2 ลง ซึ่งทำให้พันธะของผู้ขายเสียง ไม่เชื่อมโยง ไปสู่ความยินยอมอยู่ใต้ปกครองของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง หากเป็นความสัมพันธ์ ของพันธะใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นมาระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเสียง จากสัญญาซื้อขายหนึ่ง ๆ ดังนั้น รัฐบาลที่มาจากผลการเลือกตั้งตามข้อตั้งที่ 3 จึงไม่เกิดขึ้น และเป็นรัฐบาลที่ไม่ ชอบธรรมไปโดยปริยาย

ข้อพิสูจน์ว่าการขายเสียง ทำให้พันธะที่เกิดขึ้นจากข้อตั้งที่ 2 หายไป อาจ ยกตัวอย่างได้จากงานวิชาการทางการเมืองเปรียบเทียบ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการซื้อ-ขาย เสียงในประเทศกำลังพัฒนาเช่น ฟิลิปปินส์ (Allen Hicken et al., 2015; Allen Hicken et al., 2018) โคลอมเบีย (Leopoldo Fergusson, Carlos Molina, and Juan Felipe Riano, 2018: 181-218) ไต้หวัน (Ding-Ming Wang, 2000) และไทย (William A. Callahan and Duncan McCargo, 1996) ผลการศึกษามีความน่าสนใจ ตรงที่ว่าผู้ซื้อและผู้ขายเสียง มีแนวโน้มที่จะสร้างพันธะในความสัมพันธ์ใหม่ขึ้นมา เป็น เครือข่ายระบบอุปถัมภ์ (clientelism) ที่ต่างตอบแทนโดยผู้ซื้อให้เงิน และดูแลคนใน อาณัติที่เป็นฐานเสียง ส่วนผู้ขายก็ยินยอมความยินยอมอยู่ใต้ปกครองให้แก่ผู้ซื้อ

ปัญหาที่ตามมาอย่างหนึ่งสืบเนื่องจากประเด็นนี้ คือเมื่อสายสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างพลเมืองกับรัฐ กลายเป็นผู้ซื้อและผู้ขาย ทำให้ผู้ที่ขายเสียงส่วนหนึ่ง ไม่ได้แสดงความยินยอมพร้อมใจอยู่ใต้ปกครองรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง หากเปลี่ยนการยินยอมพร้อมใจดังกล่าวไปสู่ผู้ที่จ่ายเงินและดูแลฐานเสียงในระบอบอุปถัมภ์ใหม่ที่เกิดจากระบบการเลือกตั้ง

การที่ข้อตั้งที่ 2 และ 3 เปลี่ยนคู่สัมพันธ์จากพลเมืองกับรัฐ เป็นผู้ซื้อและผู้ขายเสียงนี้เอง ที่ทำให้ผลของเสถียรภาพและความชอบธรรมของรัฐบาลในระบบประชาธิปไตยตามข้อตั้ง 1 ไม่เป็นไปตามแนวทางของเป้าหมายของประชาธิปไตย รัฐบาลที่ดำรงอยู่ในระบบเลือกตั้งที่มีการซื้อขายเสียง จึงไม่อาจมีความชอบธรรม และจะเห็นได้ว่าเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลในระบบดังกล่าวก็ลดน้อยลงไปเพราะพลเมืองที่ยินยอมขายเสียง ไม่ได้ยินยอมอยู่ใต้การปกครองของรัฐบาลดังกล่าวตั้งแต่ต้น

สรุป: รัฐบาลชอบธรรมได้ในระบบการเมืองที่มีการซื้อ-ขายเสียงจริงหรือ?

ตัวบทความนี้ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ตอบโต้ต่อแนวความคิดเรื่องการขายเสียงของประชาชน ที่มองว่าเป็นวาทกรรมทางการเมืองเพื่อลดทอนการต่อรองของชาวนบพ หรือการเลือกตั้งของประชาชนที่ขายเสียงดังที่นักวิชาการกลุ่มหนึ่งจะพิจารณาว่าการขายเสียงของประชาชน ไม่เกี่ยวข้อง กับผลลัพธ์ของการเลือกตั้ง เพราะผู้ที่ “ขายเสียง” นั้นอาจไม่ได้เลือกพรรคที่จ่ายเงิน “ซื้อเสียง” แต่จะลงคะแนนให้พรรคที่ตนชื่นชอบ และพิจารณาจากนโยบายเป็นสำคัญก็ตาม

บทความฉบับนี้พยายามแสดงให้เห็นว่า แม้การซื้อเสียงจะไม่เท่ากับชัยชนะในการเลือกตั้ง แต่พรรคที่ได้เป็นรัฐบาลในระบบการเลือกตั้งที่มีการซื้อ-ขายเสียง ย่อมไม่ใช่รัฐบาลที่มีความชอบธรรมเช่นกัน ไม่ว่าพรรคการเมืองดังกล่าวจะซื้อ-ขายเสียงหรือไม่ก็ตาม ความพยายามเชื่อมโยงประเด็นว่าการซื้อเสียง ไม่เท่ากับการชนะการเลือกตั้ง ของนักวิชาการกลุ่มนี้ ได้มองข้ามประเด็นสำคัญในการพิจารณาระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ตั้งแต่ต้น นั่นคือประเด็นว่าด้วยความยินยอมอยู่ใต้การปกครอง ซึ่งมีรากฐานจากแนวคิดทฤษฎีสัญญาประชาคม

การอ้างอิงถึงทฤษฎีสัญญาประชาคมเช่นนี้คือการย้อนกลับไปพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับประชาคมการเมือง พันธะที่เกิดขึ้นระหว่างพลเมืองกับรัฐ และการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นกระบวนการแสดงเจตนารมณ์ของพลเมือง ซึ่งผู้เขียนพบว่า หากกระบวนการเลือกตั้งที่ปัจจุบันนับว่าเป็นสัญลักษณ์สำคัญของระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน มีการซื้อหรือขายเสียงเกิดขึ้น ย่อมไม่อาจกล่าวได้ว่า ผลการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นเครื่องแสดงเจตนารมณ์และการรับรองความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ดังที่นักวิชาการกลุ่มหนึ่งพยายามกล่าวอ้าง เพราะกิจกรรมการซื้อ-ขายเสียงที่เกิดขึ้นนั้น แม้ผู้ออกเสียงจะลงคะแนนให้กับพรรคหรือผู้สมัครที่ตนชื่นชอบเพื่อแสดงเจตนารมณ์ก็ตาม แต่ผู้ออกเสียงดังกล่าวนั้น ได้ทำลายพันธะที่มีต่อประชาคมการเมือง โดยยินยอมที่จะเลือกใช้สิทธิเสรีภาพในทางที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน

ดังนั้นแล้ว เราจึงไม่อาจให้ความชอบธรรมต่อการลงคะแนนดังกล่าวว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนตน รัฐบาลที่มาจากการชนะการเลือกตั้งในระบบที่มีการซื้อขายเสียง จึงไม่อาจการอ้างความชอบธรรมในคะแนนเสียงที่ได้มาว่า

เกิดจากความยินยอมอยู่ใต้ปกครองของพลเมือง หากกล่าวอ้างได้เพียงว่าเป็นความชอบธรรมที่เกิดขึ้นในตลาดประมูลซื้อขาย ที่ผู้ขายเลือกขายให้แก่ผู้ที่ให้ราคาประเมินสูงที่สุด หรือได้ข้อแลกเปลี่ยนที่ขึ้นชอบที่สุดเท่านั้น ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว สิทธิในการเลือกตั้ง ก็ทำให้สิทธิที่จะนำมาแลกเปลี่ยนซื้อขายได้เช่นกัน

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- Ashcraft, Richard. "Locke's Political Philosophy." In *The Cambridge Companion to Locke*, edited by Vere Chappell, 226–51. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 1994.
- Beckman, Ludvig. "Is There a Moral Right to Vote?" *Ethical Theory and Moral Practice* 20, no. 4 (2017): 885–97.
- Brandt, Richard. "The Concepts of Obligation and Duty." *Mind* 73 (1964): 374–93.
- Brennan, Jason. "Polluting the Polls: When Citizens Should Not Vote." *Australasian Journal of Philosophy* 87, no. 4 (2009): 535–49.
- . *The Ethics of Voting*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2012.

- Callahan, William A., and Duncan McCargo. "Vote-Buying in Thailand's Northeast: The July 1995 General Election." *Asian Survey* 36, no. 4 (1996): 376–92.
- Dobos, Ned. "Political Obligation." Internet Encyclopedia of Philosophy, 2002. <https://plato.stanford.edu/entries/political-obligation/>.
- Fergusson, Leopoldo, Carlos Molina, and Juan Felipe Riano. "I Sell My Vote, and So What? Incidence, Social Bias, and Correlates of Clientelism in Colombia." *Economia* 19, no. 1 (2018): 181–218.
- Freiman, Christopher. "Vote Markets." *Australasian Journal of Philosophy* 92, no. 4 (2014): 759–74.
- Hart, H. L. A. "Legal and Moral Obligation." In *Essays in Moral Philosophy*, edited by A. I. Melden, 82–107. Seattle: University of Washington Press, 1958.
- Hasen, Richard L. "Vote Buying." *California Law Review* 88, no. 5 (2000): 1323–71.
- Hicken, Allen, Stephen Leider, Nico Ravanilla, and Dean Yang. "Measuring Vote-Selling: Field Evidence from the Philippines." *The American Economic Review* 105, no. 5 (2015): 352–56.

———. “Temptation in Vote-Selling: Evidence from a Field Experiment in the Philippines.” *Journal of Development Economics* 131 (2018): 1–14.

Hobbes, Thomas. *Leviathan*. Edited by J. C. A. Gaskin. New York: Oxford University Press, 1996.

Hodgson, Louis-Philippe. “Kant on Property Rights and the State.” *Kantian Review* 15, no. 1 (2010): 57–87.

Jaume, Lucien. “Hobbes and the Philosophical Sources of Liberalism.” In *The Cambridge Companion Hobbes’s Leviathan*, edited by Patricia Springborg, 199–216. New York: Cambridge University Press, 2007.

Lippert-Rasmussen, Kasper. “Vote Buying and Election Promises: Should Democrats Care About the Difference?” *Journal of Political Philosophy* 19, no. 2 (2011): 125–44.

Locke, John. *Two Treatises of Government*. Edited by Peter Laslett. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 1988.

Lomasky, Loren E., and Geoffrey Brennan. “Is There a Duty to Vote?” *Social Philosophy and Policy* 17, no. 1 (2000): 62–86.

Loth, Renee. “Voting: A Right or a Duty.” *The Boston Globe*, 2020.
<https://www.bostonglobe.com/2020/07/21/opinion/voting-right-or-duty/>.

Pasuk Phongpaichit, and Chris Baker. "Vote-Buying Claims Nothing but Dangerous Nonsense." Bangkok Post, 2013.

<https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/383418/vote-buying-claims-nothing-but-dangerous-nonsense>.

Plamenatz, John. *Consent, Freedom, and Political Obligation*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 1968.

Pomper, Gerald. "The Concept of Elections in Political Theory." *The Review of Politics* 29, no. 4 (1967): 478–91.

Ramsay, Peter. "Faking Democracy with Prisoners' Voting Rights." *LSE Law, Society and Economy Working Papers*. London, 2013.

Rousseau, Jean-Jacques. *The Social Contract and The First and Second Discourses*. Edited by Susan Dunn. New York: Yale University Press, 2002.

Sandel, Michael J. *What Money Can't Buy: The Moral Limits of Markets*. New York: Penguin Group, 2012.

Schaffer, Frederic Charles. "What Is Vote Buying?" In *Conference on Trading Political Rights: The Comparative Politics of Vote Buying*. Cambridge, MA: MIT, 2002.

Skinner, Quentin. "Conquest and Consent: Hobbes and the Engagement Controversy." In *Visions of Politics Volume 3: Hobbes and Civil*

Science, 287–307. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press, 2014.

———. “Hobbes on Persons, Authors and Representatives.” In *The Cambridge Companion Hobbes’s Leviathan*, edited by Patricia Springborg, 157–80. New York: Cambridge University Press, 2007.

Wang, Ding-Ming. “Vote Selling Regimes and Electoral Behavior: A Case Study of 1996 Taiwan Presidential Election.” The University of Texas at Dallas, 2000.

ภาษาไทย

ฉอง-ฉากส์ รุสโซ. *สัญญาประชาคม หลักแห่งสิทธิทางการเมือง*. บรรณาธิการโดย
วิภาดา กิตติโกวิท. กรุงเทพฯ: ทับหนังสือ, 2550.

ประชาไท. “คำชี้แจงของสิริพรรณ นกสวน กรณ์โซเซียลมีเดียแชร์งานวิจัยการเลือกตั้ง
2554,” 2556. <https://prachatai.com/journal/2013/12/50586>.

———. “ถึง ‘ประยุทธ์-ปีย์’ ปชช.ไปถึงไหนแล้ว เปิดวิจัยลบบวทกรรม ‘ประชาชนโง่
ซื้อเสียง,’” 2559. <https://prachatai.com/journal/2016/04/65246>.

เพิ่มศักดิ์ จะเรียนพันธ์. “นักสอพลอประชาชนแห่งประชาธิปไตยเฮฮากับบทเรียนต่อ
ประชาธิปไตยไทยร่วมสมัย.” *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง บุรพา* 8, 2
(2563): 22–47.

มติชนออนไลน์. “อ.รัฐศาสตร์ จุฬาฯ เปิดวงเสวนา งานวิจัย ‘การสร้างรัฐและเครือข่าย
อุปถัมภ์,’” 2560. https://www.matichon.co.th/politics/news_699091.

วิภาวดี พันธุ์ยางน้อย. “ภูมิทัศน์ทางการเมืองของสังคมชนบทสมัยใหม่: ว่าด้วยการ
พัฒนา ความเหลื่อมล้ำ การเลือกตั้ง และวาทกรรมการค้าสิทธิขายเสียง.” *วารสารวิจัยสังคม* 36, 1 (2556): 95–137.

ศุทธิกานต์ มีจั่น. “พฤติกรรมทางการเมืองและทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อเสียงของเขต
จังหวัดภาคอีสาน: กรณีตัวอย่างจังหวัดมหาสารคาม.” *วารสารสถาบัน
พระปกเกล้า* 11, 3 (2556): 110–28.

สมชาย ปรีชาศิลปกุล. “การทุจริตเชิงโครงสร้างในระบบเลือกตั้ง.” *วารสารสถาบัน
พระปกเกล้า* 7, no. 1 (2552): 85–94.

สมบัติ จันทรวงศ์. “สัญญาประชาคม ของรัฐโซ.” In *ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่*,
บรรณาธิการโดย สมบัติ จันทรวงศ์, 173–85. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

อภิชาติ สติตนิรามย์. “อภิชาติ สติตนิรามย์: สิทธิเลือกตั้ง เงินซื้อเสียง ใครโกง?” *ประชา
ไท*, 2554. <https://prachatai.com/journal/2011/05/35179>.